

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

VI. An Judicium consequentis formaliter sumpti attingat objecta
præmissarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

D V B I V M VI.

*An Iudicium consequentis formaliter sumpti
attingat objecta præmissarum.*

LXXXVI. **S**ensus dubii est, an v.g. actus, quo dico, ergo Petrus est animal, dicat, quia omnis homo est animal, & Petrus est homo, ideo Petrus est animal; ita scilicet, ut per actum conclusionis, vel etiam cognoscatur totum objectum præmissarum, vel solum objectum conclusionis. Sed antè Resolutionem

LXXXVII. Suppono ex præmissis Tract. 1°. objectum præmissarum & conclusionis, prout subsunt affirmationi, semper esse idem, licet prout subsunt apprehensioni prædicati solius, nō semper sint idem, ut si v.g. præmissæ sint universales, & conclusio particularis, ut fit in *Barbari*. Neque est, quod P. Comptonus Logic. Disp. 47. Sect. 4^a. dicat in Syllogismis non expositivis, tantum esse verum, objectum conclusionis & præmissarum semper esse idem hoc sensu communiter quod objectum conclusionis contineatur in objecto præmissarum; ac proinde, quod objecta illa se habeant tamquam includens & inclusum. Rectè enim respondetur; quod sicut objecta præmissarum aliter sunt eadem inter se, quàm, quia se habent ad invicem, ut includens & inclusum; ita & objectum conclusionis aliter est idem cum objectis præmissarum, quàm, quia se habet ad illa tamquam includens & inclusa; imò, ut sic, non esset idem cum illis, ut patet, alioqui vera esse deberet hæc Propositionis, magis includens actu, est minus includens actu, quæ est evidenter falsa: unde non satis apparet cur Pater Comptonus reprehendat, quod (inquit) à quibusdam Recentioribus passim & sine exceptione ponitur, scilicet, objectum præmissarum & conclusionis esse semper idem. His præmissis, fit

R E S O L U T I O.

LXXXVIII. **D**ico cōtrà RR. PP. Vasques 1^a. 2. Disp. 33. contrav. 3^a. & 4^a. Suarez 3. p. Disp. 54. Sect. 5. Hurtado de anima Sect. 7^a. Comptonum, Poncium, &c. iudicium consequentis formaliter sumpti attingit objecta præmissarum, ita Ruvius, Fonseca, Vallius, Arriaga, Oviedo, Soncinas, &c. sed maxime D. Thomas de verit. q. 22. art. 4°. ad 3. & 12. q. 8. art. 3°. in corp. Okam q. 3. prolog. Gabriël, Durandus, &c.

LXXXIX. Probatur, quia cum intellectus sit agens necessarium, necessariò attingit totum quod illi simul proponitur; sed illi simul cum objecto conclusionis proponitur objectum præmissarum, ergo, &c. Probatur minor, quia objectum conclusionis non proponitur simpliciter, & ut objectum conclusionis materialis, sed cum ratione principali assentiendi contenta in præmissis v.g. *Petrus est animal*, quia omnis homo est animal & *Petrus est homo*, & ut objectum conclusionis formalis, ergo, &c. unde miror P. Comptonum, loco statim citando, dicere manifestà experientià contrarium constare; neque id fieri nisi labore: quasi verò illa omnia objecta non simul & semel representarentur, & uno indivisibili actu simul & semel non attingerentur.

LXXXX. Confirmatur 1°. intellectus assentitur conclusioni objectivæ, non propter se, sed propter

præmissas objectivas, neque ut conclusioni materiali, sed ut conclusioni formali; ergo objecta præmissarum, etiam formaliter, attingit; non quidem tamquam objectum extrinsecum, & ut ab aliis actibus representatum, ut vult P. Comptonus Logic. Disp. 27. Sect. 5. sed tamquam objectum intrinsecum; alioqui non attingerentur à conclusione ut conclusionem formali, sed ut materiali, ut consideranti patebit, &c.

LXXXXI. Confirmatur 2°. licet potio habeat in se sufficentem bonitatem ut per se terminet appetitum per modum finis; non attingitur tamen propter sanitatem sive per modum mediū ad illam, quin attingatur intrinsecè sanitas; ergo similiter, licet conclusio objectiva habeat sufficientem veritatem ut per se terminet actum conclusionis, non attingitur tamen propter objecta præmissarum, quin attingantur intrinsecè objecta præmissarum.

LXXXXII. Confirmatur 3°. iudicium consequentis formaliter sumpti dicit ergo, sed ly ergo, cum sit particula causalis, denotat aliquid præcedens attingi, ergo, &c.

LXXXXIII. Confirmatur 4°. ly ergo est connexio objecti conclusionis cum objecto præmissarum; sed connexio, sive unio, attingi non potest sine suis extremis; ergo nec iudicium consequentiæ de illa connexione judicare potest, nisi judicet de extremis. Hinc

LXXXXIV. Collige, per eundem omnino actum, quo attingimus objectum conclusionis, attingi de novo objectum præmissarum, huiusque actus speciem in intellectu remanentem, esse, si adæquatè excitetur, representativam objecti conclusionis & præmissarum; licet quandoque contingat per eam solum cognosci objectum materiale conclusionis; tunc scilicet, cum tantum excitatur inadæquatè per apprehensionem præviam solus conclusionis materialis; uti etiam accidit in Angelis, in quibus, ut asserunt communiter Theologi, dantur species plurium representativæ, quibus inadæquatè uti possunt.

Solutio Objectionum.

LXXXXV. **O**bjicies 1°. positis assensibus præmissarum excitatur apprehensio de identitate extremorum inter se; ergo poterit illi assentiri intellectus, etsi non assentiatur motivo contento in objecto præmissarum, sive in præmissis objectivis.

LXXXXVI. Respondeo distinguendo antecedens, positis assensibus præmissarum excitatur apprehensio de identitate extremorum inter se tantum, nego antecedens; excitatur simul cum apprehensione identitatis extremorum cum medio, concedo antecedens; sed nego consequentiam, quia, ut dictum est, intellectus necessariò attingit totum, quod sibi simul proponitur; nam agentia necessaria, quale est intellectus, agunt quantum possunt.

LXXXXVII. Instabis quid si hæc 2^a. apprehensio non excitetur, Deo id impediante?

LXXXXVIII. Respondeo iudicium ad eam consequens, non fore consequentis formaliter sumpti, sed iudicium simplex, & tantum 2^{am} mentis operationem, præmissis habentibus se merè per accidens; quia ab illis, ut proponentibus rationem formalem assentiendi, non dependeret.

LXXXXIX. Vrgēbis, si iudicium consequentis formaliter sumpti, attingat objecta præmissarum, ergo præmissas

præmissæ formales sunt superfluae.

c. Respondeo negando consequentiam; quia, antequam intellectus assentiatur objecto conclusionis, debet ipsi proponi ratio illi assentiendi, quod fit per præmissas formales: deinde præmissæ formales non tantum requiruntur ad proponendam rationem formalem assentiendi objecto conclusionis; sed etiam, ut intellectus sit certus de veritate objecti illarum, à qua pendet veritas consequentis, ut constat ex dictis dubio 1o.

c. i. Obijcies 2o. ex conclusione sequuntur multa absurda, ergo, &c. Probatur antecedens, nam sequitur 1o. iudicium consequentis in *Cesare*, ut nullus lapis est animal; omnis homo est animal, ergo nullus homo est lapis, esse negativum & affirmativum, quia tale est illius objectum. 2o. quod si una præmissa sit falsa, conclusionem etiam futuram falsam, contra Aristotelem dicentem *ex falso verum sequi*; & præterea etiam contra fidem, quia inde sequitur, ut notat P. Comptonus loco citato, hæc propositionem *Christus est homo*, esse falsam, si ex his præmissis, *omnis substantia est homo, sed Christus est substantia*, inferatur, ergo *Christus est homo*; hæreticum enim est dicere Christum esse hominem, quia substantia est.

c. ii. Respondeo negando antecedens; ad 1um autem absurdum. Respondeo distinguendo; iudicium consequentis in *Cesare* est affirmativum & negativum quatenus virtualiter multiplex, sive quatenus constans diversis propositionibus, quantum una sit affirmativa, altera negativa, concedo: quatenus omnino simplex, sive quatenus una propositione objectiva constans, quomodo etiam supra negatum est dari propositiones mixtæ qualitatis, nego; hoc verò posterius tantum esset absurdum, non prius; quia communiter admittitur eundem actum fidei simul esse affirmativum & negativum, ut dum credo Patrem in divinis non esse incarnatum, quia Deus revelavit; hæc enim ratio assentiendi semper etiam est affirmativa; imò in naturalibus id contingit, ut dum credo Papam non esse in Belgio, quia id Paulus dicit.

c. iii. Ad 2um Respondeo Aristotelem, vel intelligendum de Syllogismo vocali; quia in mente numquam verum asseritur propter falsum: vel dicendum eum loqui de conclusione vera materialiter, ac proinde de iudicio consequentis formaliter sumpti inadæquatè spectato, quod non est absurdum: spectatur autem iudicium consequentis, &c. inadæquatè, quando spectatur tantum secundum unam propositionem, quam attingit: ad P. Comptonum autem, Respondeo, hæc propositionem *Christus est homo* solum esse veram, & de fide materialiter, non verò formaliter ut conclusio est, per formam Syllogisticam deducta ex talibus præmissis, ut patet.

c. iv. Obijcies 3o. si per actum conclusionis attingeretur objectum præmissarum, sequeretur præmissas repeti à nobis, dum elicimus actum conclusionis; sed hoc est contra experientiam, ergo, &c.

c. v. Respondeo distinguendo sequelam. sequeretur præmissas repeti per eundem actum, quo elicimus conclusionem, concedo sequelam; per actum distinctum, nego sequelam: prius autem non est contra experientiam; & licet fortè videretur contra experientiam, non ita foret curandum, quia est difficultas magna nimis, in dignoscendis actibus nostris,

c. vi. Obijcies 4o. si actus conclusionis attingat objectum præmissarum, sequitur objectum consequentis numquam posse cognosci sine objecto præmissarum: sed hoc est contra experientiam, ergo, &c. licet enim cognoverim Deum per creaturas, quidni potero postea cogitare de Deo sine creaturis? Probatur major, actus conclusionis relinquit post se aliquam sui speciem; at hæc species, cum sit representativa omnium, quæ representabat actus conclusionis, necessariò concurret ad representandum totum, quod actus à quo derivata est, representabat, cum sit agens necessarium, ergo, &c.

c. vii. Respondeo negando sequelam majoris, quia una species relicta potest concurrere ad representandam unam partem objecti, & non aliam; Ratio est, quia, ut species moveat, requiritur aliquod phantasma, vel quædam alia conditio, quæ excitetur; unde si illa conditio nata sit excitare cognitionem unius tantum partis objecti, cognoscam tantum illam partem; uno v. g. actu cognovi Petrum & Paulum esse mortuos, longo post tempore agit aliquis mecum de gestis bellis Petri, nullà factà mentione Pauli; tunc excitatur species ut cogitem tantum de Petro, & non de Paulo.

c. viii. Obijcies 5o. ex R. P. Comptono etiam loco supra citato, juxta Aristotelem & Dialecticos omnes, medium ingredi non debet conclusionem, ergo Syllogismus in quo conclusio attingit objectum præmissarum est contra artem Syllogisticam.

c. ix. Respondeo, dictum illud, sic intelligi debere, ut medium non ingrediatur proprium objectum conclusionis, sive conclusionem materialiter sumptam, quod non impedit, quo minus ingrediat conclusionem ut conclusionem, sive conclusionem formaliter sumptam, & hujus objectum, prout constatur ex objecto conclusionis materialis, & præmissarum: & certè equidem, quandoquidem objectum conclusionis non proponatur intellectui, ut objectum materialis conclusionis, sed ut objectum formalis conclusionis, ac proinde cum ratione formali assentiendi contenta in præmissis objectivis, sive potius indistincta ab illis; intellectus non assentitur objecto conclusionis propter se, quod alioqui fieret, sed quia idem cum objecto præmissarum, juxta illud principium, *quacumque sunt eadem uni* 3o. &c. quod satis significat particula *ergo*, igitur, &c. præmissa conclusioni: unde positus assensibus præmissarum, excitatur intellectus ad iudicium objecti conclusionis simul & objecti præmissarum tamquam motivi, sive rationis assentiendi; quæ, quia debet prius proponi per præmissas formales, hæc non sunt superflue, licet actus conclusionis attingat objecta præmissarum; propter quod potest esse virtualiter affirmativus & negativus in *Cesare*, quod idem admittitur in actu fidei, ut dum credo Patrem non esse incarnatum, quia Deus revelavit, ut supra num. c. ii. dictum est.

CORROLARIA,

c. x. Colliges 1o. præmissas & conclusionem diversimodè manifestare rationem assentiendi; nam actus præmissarum, seu præmissæ formales ostendunt rationem assentiendi seorsim ab objecto conclusionis; actus autem conclusionis, sive conclusio formalis, conjunctim; fit autem ob imperfectionem intellectus nostri, quod requirantur

tur præmissæ; etenim intellectus noster procedit à minoribus ad maiora, à notioribus ad minus nota; objectum verò præmissarum est notius, quàm objectum conclusionis; deinde, sicut intellectus, ut eliciat 2^{am} operationem, incipit à prima; ita, ut eliciat 3^{am}, incipit à 2^a.

CXI. Colliges 2°. ex dictis actum conclusionis esse formaliter & essentialiter actum deductum ex

alio, id est, assensum alicui objecto ob assensum alteri objecto præstitum; adeoque eundem speciei actum non posse esse modò conclusionem, modò actum præmissarum: & hoc contrà nonnullos opinantes actum conclusionis, talem dici, per denominationem extrinsecam, quòd nimirum hic & nunc oriatur ex præmissis.

DISPUTATIO SECUNDA.

De Præmissis sumptis in ordine ad conclusionem.

DUBIUM I.

Quomodo concurrant ad actum conclusionis.

CXII. **A** Ntè Resolutionem
Nota dubium procedere de præmissis, tam objectivis, quàm formalibus; hinc quidam dicunt concurrere objectivè, quidam effectivè efficienter; alii efficienter moraliter tantum: rem totam distinctis conclusionibus elucidabimus. Sed prius

CXIII. Suppono 1°. concurrere objectivè esse concurrere per modum objecti, sive esse idem, quod esse objectum actus; sic paries ad visionem, chimæra ad intellectionem objectivè concurrunt; unde, ut quidpiam objectivè concurrat, parum refert, an existat, vel non existat.

CXIV. Suppono 2°. concurrere effectivè esse concurrere per veram efficientiam seu actionem, quâ mediante effectus ponitur in esse reali Physico, diciturque essentiali habitudinem actualis dependentiæ à tali causa; sic ignis ad calorem, vel ad alium ignem concurrunt.

CXV. Suppono 3°. id concurrere moraliter, quod ita ad effectum concurrat, ut etsi ad eum effectivè immediatè non concurrat, ei tamen communi sensu, & prudenti hominum iudicio imputatur effectus; quia nimirum suadet, invitat, impellit, ac determinat alterum ad effectivè Physicè ponendum effectum. His præmissis sit

RESOLUTIO I.

CXVI. **D** Ico 1°. præmissæ objectivæ ad actum conclusionis concurrunt objectivè, sive per modum objecti, & non effectivè Physicè.

CXVII. Probatur 1ª pars, quia concurrunt ut ratio formalis assentiendi conclusioni; ergò concurrunt objectivè. Probatur consequentia, quia actus conclusionis attingit rationem formalem objectivam assentiendi, tamquam objectum formale; ergò, &c.

CXVIII. Probatur 2ª pars, quia sæpè præmissæ desierunt antequam produceretur conclusio, ut docebimus infra; sed causa efficiens debet existere eo instanti, quo primum producitur effectus, ergò, &c. Consequentia omnino videtur legitima: probatur minor, in qua sola difficultas; quia alioqui causa, quæ nunquam fuisset, posset causare Physicè, ex quo plurima sequuntur absurda, de quibus ex professo in Physicâ.

RESOLUTIO II.

CXIX. **D** Ico 2°. Præmissæ formales, id est, actus Præmissarum, non concurrunt objectivè ad actum conclusionis.

CXX. Probatur, quia actus conclusionis solum attingit objecta Præmissarum, ut patet ex Dub. 3°. Disp. 1^a. non verò actus formales earum, ergò, &c.

CXXI. Adde dici posse concurrere objectivè, hoc sensu, quòd sint applicatio objecti formalis actus conclusionis; sic enim applicatio causæ efficientis, ut v.g. approximatio illius ad passum, reducitur ad causam effectivam, sive efficientem.

RESOLUTIO III.

CXXII. **D** Ico 3°. neque Præmissæ objectivæ, neque formales concurrunt effectivè Physicè ad actum conclusionis: est contrà Ruvium & Vasquez 1. p. Disp. 4. num. 24.

CXXIII. Probatur 1ª pars, 1°, quia Præmissæ objectivæ sunt planè improprietate ad actus intellectus immateriales producendos; sed ad producendos effectus requiritur aliqua proportio, prout docetur in Physicâ, ergò, &c.

CXXIV. Probatur 2°, ex 2ª probatione 1^a. Resolutionis.

CXXV. Probatur 2ª pars, intellectus determinatus moraliter per actus formalium Præmissarum, est causa Physicâ sufficiens ad conclusionem eliciendam, ergò, &c.

CXXVI. Confirmatur 1°, officium actus, non est effectivè Physicè ad alium actum concurrere, sed solum objectum suum potentia vitali representare, ut vel ex illius definitione patet, neque plus probat experientia, ergò, &c.

CXXVII. Confirmatur 2°, actus intellectus non concurrunt effectivè Physicè ad actus voluntatis, ergò neque ad alios actus intellectus. Probatur consequentia, quia non aliter actus conclusionis pendet ab actibus Præmissarum, quàm actus voluntatis ab actu intellectus, scilicet tamquam à proponente objectum, ergò, &c.

CXXVIII. Obicies, Præmissæ substituuntur loco speciei impressæ representativæ conclusionis; sed illa species, dum est, compler potentiam in ratione potentis producere actum conclusionis effectivè Physicè, ergò & præmissæ, quæ sunt loco speciei.

CXXIX. Responderi potest negando maiorem; quia antequam produceretur conclusio, si sit omni-